

TAALVARIATIE

TAALVARIATIE

- Het “enige echte” Nederlands bestaat niet!
- Nederlands is een pluricentrische taal

Dutch++

- 1) Wat verstaan we onder taalvariatie?
- 2) Tussen standaard en dialect
- 3) Het Nederlands - NL, BE, Suriname, Caribisch gebied

QUIZ

- ◎ Maak groepjes van 4 en noteer het juiste antwoord
- ◎ <https://dutchplusplus.ned.univie.ac.at/qtici/test/134>

TAALVARIATIE

- Taalvariatie - > taalvarieteit
 - 1) geografisch - dialectologie
 - 2) sociaal - sociolinguïstiek
 - 3) stilistisch - stijl en register, vaktalen en jargons
-
- Ad 1) Taal: standaard - regiolect - dialect
 - Ad 2) Taal: sociolect
 - Verder lezen:
<https://dutchplusplus.ned.univie.ac.at/node/67>

EEN STANDAARDTAAL MET DRIE POTEN

Noord-Nederlands/Nederlands-
Nederlands

Zuid-Nederlands/Belgisch-
Nederlands....en Surinaams-
Nederlands

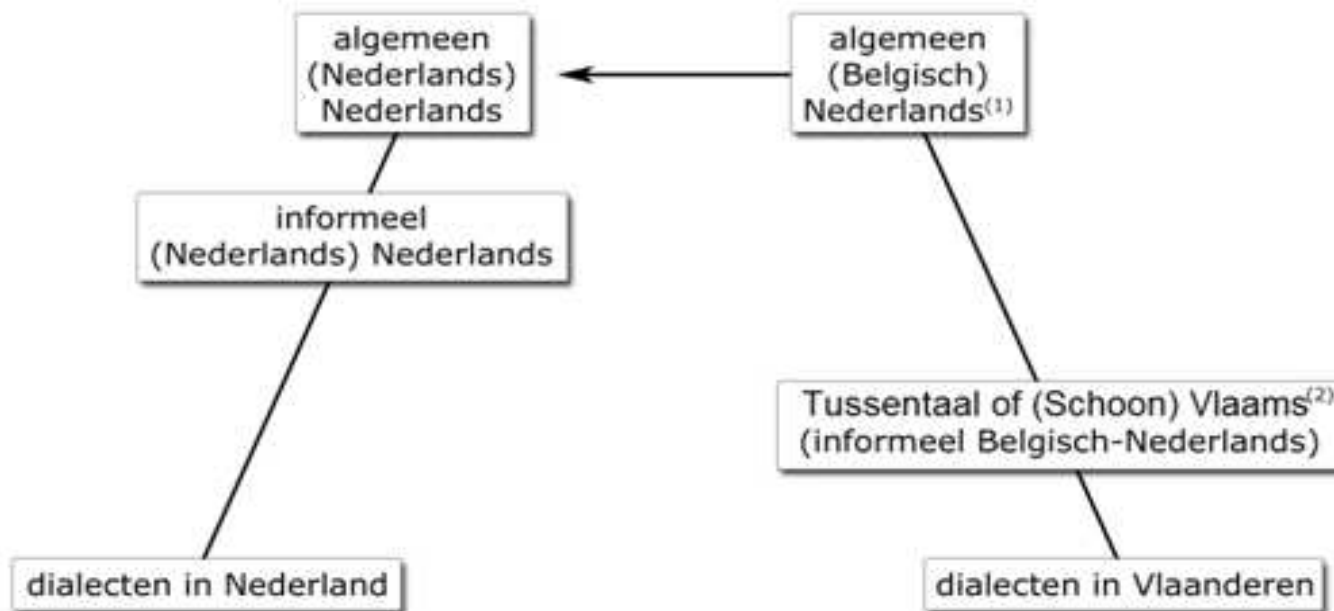

STANDAARDTAAL

- ◉ Deze term verwijst naar de variëteit die als **de belangrijkste Nederlandse variëteit** beschouwd in **sociaal, intellectueel en cultureel** opzicht. Dat betekent niet dat ze 'beter' is dan de andere Nederlandse variëteiten, maar wel dat ze **algemener is en de belangrijkste functies vervult in de samenleving**. Om de gelijkwaardige positie van de variëteiten expliciet tot uitdrukking te brengen, kunnen we de naam '**standaardvariëteit**' gebruiken.
- ◉ Kenmerken: prestige, norm, codificatie, erkenning, algemeenheid
- ◉ Ontstaan: Amsterdam/Haarlem
- ◉ Huidige invloed: Randstad

- ◉ ABN = Algemeen Beschaafd Nederlands
- ◉ AN = Algemeen Nederlands
- ◉ VRT-Nederlands (BE)

TAALCONTINUUM

⁽¹⁾ ook wel VRT-Nederlands (of vroeger BRT-Nederlands) genoemd

⁽²⁾ door Geert van Istendael "Verkavelingsvlaams" genoemd
algemeen bekend onder de noemer "tussentaal"

NEDERLAND

- ◉ 23 miljoen moedertaalsprekers NL + B
- ◉ Talen: NL + Fries
- ◉ **Standaard:** Noord-Nederlands
- ◉ **Geografische variatie:** dialecten
- ◉ **Sociale variatie:** de straattaal
- ◉ **Stilistische variatie:** het Poldernederlands
- ◉ **Ethnische variatie:** Turks, Arabisch

Nederland

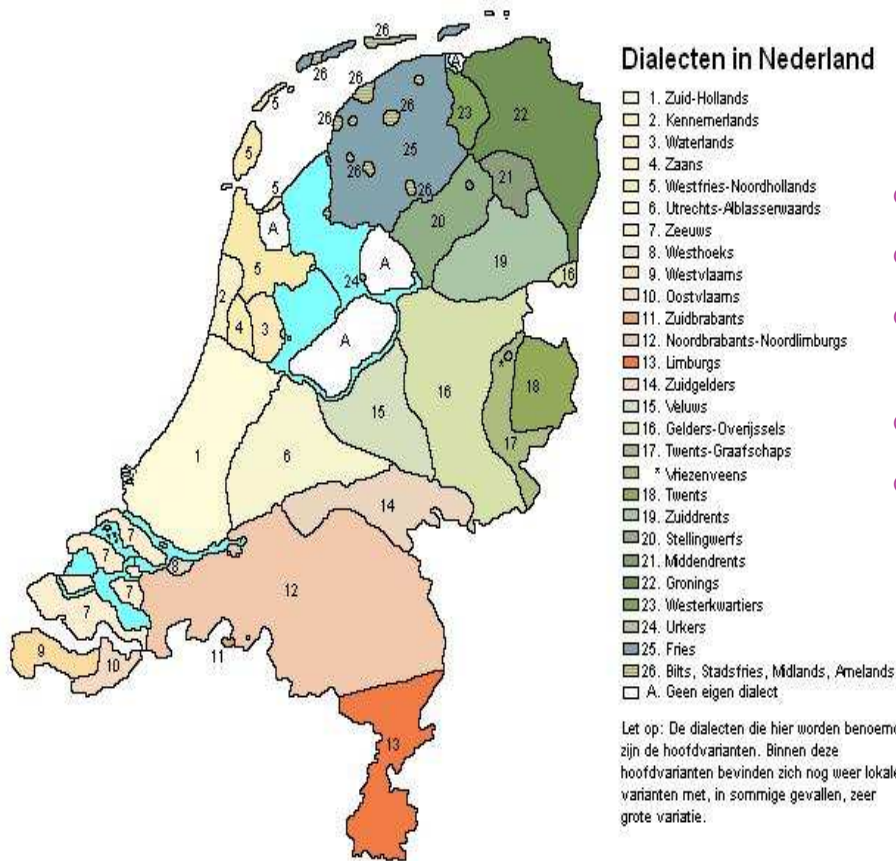

VERSCHILLEN NOORD EN ZUID

- ◉ 1) uitspraak
- ◉ 2) lexicon
- ◉ 3) morfologie en syntaxis

DIALECTEN - HET MEERTENS INSTITUUT

- op de kaart worden dialectverschillen met de zgn. **isoglossen** aangegeven = denkbeeldige lijnen die laten zien waar een bepaalde uitspraak, vorm of constructie voorkomt.
-
- Noord: het Gronings, het Westfries
- Oost: het Drents, het Twents en het Achterhoeks
- Zuid: het Brabants en het Limburgs
- Zuid-West: het Zeeuws
-

HET TWENTS

- ◉ <http://www.youtube.com/watch?v=k3Q5dwY Yn5c&feature=related>
- ◉ Jipke en Jannöaken: begin
- ◉ Jipke leup in 'n hof en verveelden zich onmundig. Mer kiek doar es! Wat zag hee mie doar toch? Der zat zowaar 'n kleen gat in de heg. Wat zol der an de aandere kaant van de heg weazen, dachten Jipke. 'n Paleis? 'n Hek? Nen ridder? Hee gung veur de grond zitten en keek es deur dat klene gat hen. En wat hee doar zag? 'n Kleen nöske! En 'n kleen mundke! En twee blauwe eugkes. Doar zat ja 'n kleen meaken! Het was evven groot as Jipke. Wel bin ie, vreug Jipke. Jannöaken, zer het meaken. Ik woon hier. Gister woonden ie nog nich hier, zer Jipke. Vandaag woon ik hier, zer Jannöaken. Kom ie met mie spöllen?

HET LIMBURGS

- Luisterfragment:
<https://dutchplusplus.ned.univie.ac.at/node/27>

HET ZEEUWS

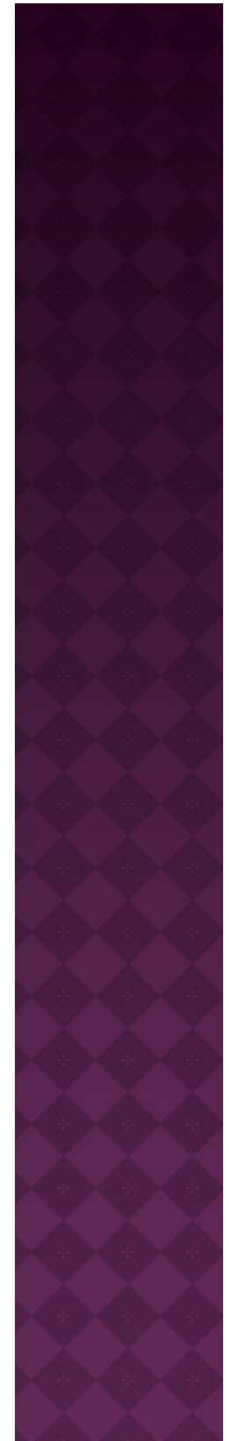
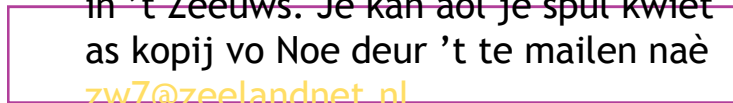
⦿ Bløf

⦿ <https://www.youtube.com/watch?v=rHw3xrwozv&list=PL1m17Eq9ia0PPzxpVKOHjHIX1G3QWn-pu>

⦿ 't 'Oef nie over boeren of bolussen te gaen a je in 't Zeêuws schriefft. En da zeie me nie om a ons da vinde, mae om at er bewiezen genoeg van bin a kwaliteitsliteratuur & dialect mekaore nie 'oeve biete.

⦿ Feitlijk is schrieven in 't Zeêuws een joengensdroôm: d'r bin gin spelregels, je schriefft in j'n eige taele en gebruikt die precies zòas jie vindt at 't goed is. D'r is gin literaire traditie in 't Zeêuws, d'r bin gin strômiengen; aolles leit open. 't Zeêuws is een literair Luilekkerland.

⦿ Daerom: leest 's wat Zeêuws spul uut ouwe nummers van 't tiedschriefft Noe op deze site en perbeert 't as Zeêuwse schriever zelf oôk een keer in 't Zeêuws. Je kan aol je spul kwiet as kopij vo Noe deur 't te mailen naè zw7@zeelandnet.nl.

HET FRIES

I read beskyn de geilen,
de jûn falt our de mar
Der steane se mei har beiden en
hy sjocht noch ris nei har
Se stean foar harren hutte
fan pôlen liem en reid
Syn hân leit op har skutte,
hy wurdt mei koarten heit
It jier hast vyftjinhûnderd,
ferlâde maatskappij
Se leie der net ûnder,
se fiele harren frij
Der is faaks wol wat geande,
hy moat soms op oorlogspaed
Mar wer se eins foar steane no,
dat wurdt er nea gewaar
Dochs ha se neat te kloaien,
en al hawe se gjin jild
It yten dat se krije is de
rykdom fan it fjild
It jier hast fyftjinhûnderd,
in nije heerschapij
Se bûge der net ûnder,
se bliuwe altyd frij
Refrein:

De sinne skynt al ieuwen oer ûs lân,
bringt de iere moarn
Eltse dei op nij
De wyn hellet noch alle dagen oan,
en giet fan lân nei lân
Eltse grins foarbij

<https://www.youtube.com/watch?v=GNJEAG9ULGI&list=RDGNJEAG9ULGI>

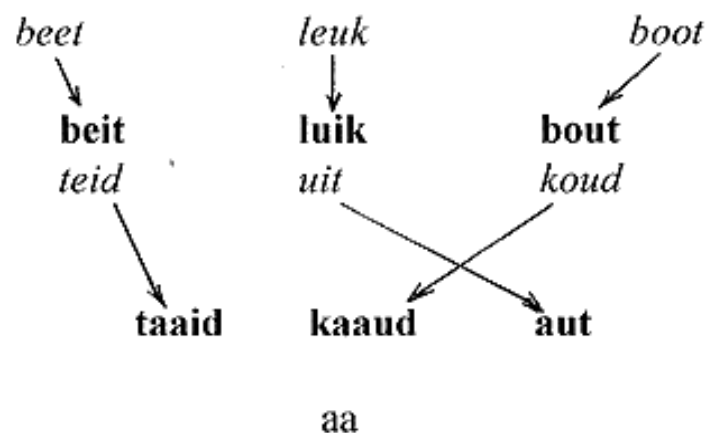
Dochwâld
Het rood beschijnt het weiland, de avond valt over het
meer
Daar staan ze met hun beiden en hij kijkt nog eens naar
haar
Ze staan voor hun hut, van pollen, leem en riet
Zijn hand ligt in haar schoot, hij wordt binnenkort vader
Het jaar haast vijftienhonderd, veranderde maatschappij
Ze lijden er niet onder, ze voelen zich vrij
Er is vaak wel wat aan de hand, hij moet soms op
oorlogspad
Maar waar ze eigenlijk voor staan, nou dat wordt hij nooit
gewaar
Toch hebben ze niets te klagen en al hebben ze geen geld
Het eten dat ze krijgen is de rijkdom van het veld
Het jaar haast vijftienhonderd, een nieuwe heerschappij
Ze buigen er niet onder, ze blijven altijd vrij
Refrein:
De zon schijnt al eeuwen over ons land
Brenge de vroege morgen, elke dag opnieuw
De wind haalt nog alle dagen aan
Gaat van land naar land, elke grens voorbij

STILISTISCHE VARIATIE - HET POLDERNEDERLANDS

Klinkerdriehoek van het Poldernederlands
(of: de verandering van ABN in Poldernederlands)

ie

Gesproken varieteit

70er jaren, hoogopgeleide
vrouwen

Verlaging bij de tweeklanen +
Gooise-r

oe
HAAI! IK BEN JESKE! HET NIEUWE KLOKHUISMAAISJE
IK BEN ZO BLAAI DAT ZAAI VAN MAAI AAISEN DAT IK EEN
HELE GENERATIE KLAINTJES - TEGELAAIKERTAID! -
AAI LEER ZEGGEN TERWAAIL ZE AAI GENLAAIK
AAI BEDDOELEN!

16 november 2001 : De Journalist

<https://dutchplusplus.ned.univie.ac.at/node/27>

SOCIALE VARIATIE - JONGERENTAAL

- ◉ **Jongerentaal:** taal die door jonge mensen wordt gebruikt
- ◉ - woordenschat, grammatica, prestige

- ◉ **Straattaal/Algemeen Cités** - sociolect, variëteit die vooral door **allochtone** jongeren in grote steden wordt gebruikt. De straattaal verschilt per stad.

STRAATTAAL

- ◉ Kenmerken: Nederlands vormt de basis + woorden uit andere talen + eigen grammatica
- ◉ Woorden:
 - ◉ (Amerikaans) Engels (bv. *dope* 'tof', *chill* 'rustig', *chick* 'lekkere meid')
 - ◉ Sranantongo (bv. *sma* 'meisje', *loesoe* 'weg', *no spang* 'maak je niet druk', *tori* 'verhaal')
 - ◉ Arabisch (bv. *habibi* 'liefje', *woela* 'ik zweer het')
 - ◉ Turks (bv. *dumus* 'varken')
- ◉ Grammatica:
 - ◉ geen onderscheid tussen *de*-woorden en *het*-woorden: Straattaalsprekers gebruiken alleen *de*, *deze* en *die*, bijvoorbeeld *deze bandje*, *die meisje*
 - ◉ adjectieven worden na het lidwoord *een* altijd verbogen: *een mooie mes*, *een goeie merk*.
 - ◉ net als in het Surinaams-Nederlands wordt in Straattaal veel gebruik gemaakt van het hulpwerkwoord *gaan*: *Ik ga je bellen*
- ◉ <https://dutchplusplus.ned.univie.ac.at/node/39> - Gesprekje

ZUID-NEDERLANDS - STANDAARD OF TUSSENTAAL

- Drie officiële talen:
- NL, DU, FR + tweetalige hoofdstad Brussel

STANDAARDTAAL VS TUSSENTAAL

- Taalcontinuum
- Probleem van de standaard - prestige?, algemeenheid?
- Tussentaal versus dialect
- Sterke positie van dialecten

- Standaard
- Sociale/regionale variatie: tussentaal
- Geografische: dialecten (Brabants, Limburgs, Oost-Vlaams, West-Vlaams)

TUSSENTAAL = VERKAVELINGSVLAAMS/SOAP- VLAAMS

- Uitspraak:
- - *dat, wat, met, niet* - weglating eind-t
- *Da ga nie goe!*
- Goed, gaat - weglating eind-t
- H op het woordbegin - weggelaten
- Grammatica:
- Verbuiging - -en
- *Elken dag*
- Verkleinwoord - ke
- *Meiske*
- Dubbele negatie
- Voornaamwoorden
- Ge/gij - u (accusatief)
- Summary in English:
<https://dutchplusplus.ned.univie.ac.at/node/121>

<https://dutchplusplus.ned.univie.ac.at/node/28>

<https://dutchplusplus.ned.univie.ac.at/node/56>

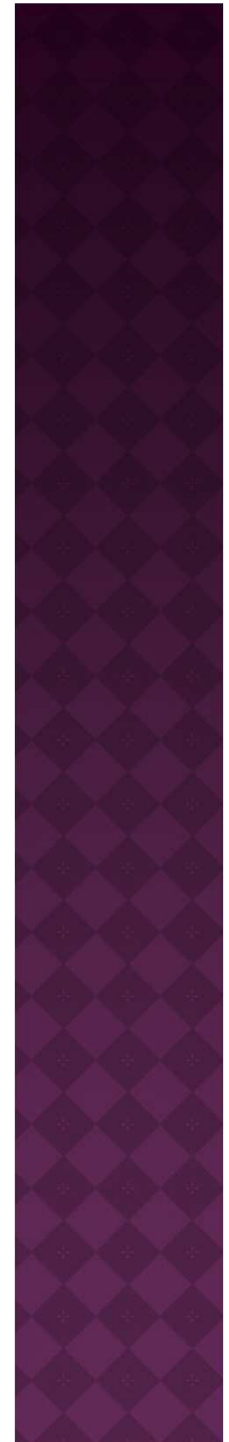
WEST-VLAAMS - ONDERTITELLEN

<https://dutchplusplus.ned.univie.ac.at/node/28>

<https://www.youtube.com/watch?v=5trWgUD-phs>

SURINAAMS-NEDERLANDS

SURINAME

- ◉ 500.000 inwoners
- ◉ Sinds 1975 onafhankelijk
- ◉ - meertalig land
- ◉ Talen: officieel: NL
- ◉ Omgangstaal: Sranantongo

HET CARIBISCH GEBIED - NEDERLANDSE ANTILLEN

KEEP CALM

HET IS ALLEEN

HET EINDE VAN MIJN

SPREEK BEURT

